

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการติดตามผลประกอบด้วย ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ รายงานการประชุมคณะกรรมการรณรงค์การใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้ ระบบติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว ของกองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร และรายงานการประเมินผลการรณรงค์การใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้ ระบบติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในจังหวัดชัยนาท ปี 2531 และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสอบถามภาคสนามในครั้งนี้ และงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Study or Survey Research)

ประชากร

ประชากร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์ (Under-campaign Group) หมายถึง คริวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปีเพาะปลูก 2532/2533 และไม่ได้เข้าร่วมโครงการรณรงค์ แต่อาศัยอยู่ในเขตการรณรงค์ ได้แก่ อำเภอสรรพยา และอำเภอวัดสิงห์
2. กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการรณรงค์ (Control Group) หมายถึง คริวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในปีเพาะปลูก 2532/2533 ในอำเภอหันคา ซึ่งไม่ได้อยู่ในเขตการรณรงค์ แต่มีสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อยู่ในสภาพใกล้เคียงกับอำเภอในเขตการรณรงค์

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือ เน้นกลุ่มเกษตรกรในเขตการรณรงค์ ที่อำเภอสรรพยาและวัดสิงห์ และสุ่มตัวอย่างผู้ที่เคยได้รับการสัมภาษณ์ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 96 ราย สามารถสัมภาษณ์ผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ เพียง 69 ราย ผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการ 27 ราย และสุ่มตัวอย่างเกษตรกรจากอำเภอหันคา ซึ่งอยู่นอกเขตการรณรงค์อีก 60 ราย รวมเป็นผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ทั้งสิ้น 87 ราย จำนวนประชากรและหมู่บ้านทั้งหมดและกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะทำการสัมภาษณ์ ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

อำเภอ	หมู่บ้านทั้งหมด (หมู่บ้าน)	หมู่บ้านตัวอย่าง (หมู่บ้าน)	เกษตรกรตัวอย่าง (ราย)
<u>ในเขตการรณรงค์</u>			
อำเภอสรรพยา	48	10	40
อำเภอวัดสิงห์	71	14	56
รวม	119	24	96
<u>นอกเขตรณรงค์</u>			
อำเภอหันคา	107	15	60
รวมทั้งหมด	226	39	156

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม 1 ชุด ซึ่งได้ดัดแปลงมาจากการประเมินผลหลังการรณรงค์การใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้ ระบบการติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกษตรกร เช่น เพศ อายุ ลักษณะการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินทางการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันทางการเกษตร โดยมีคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

- คำถามข้อ 1-5 เป็นคำถามเกี่ยวกับทราบข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับตัวผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว การเคยถูกสัมภาษณ์หรือเคยถูกฝึกอบรม
- คำถามข้อ 6-9 เป็นคำถามเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน การใช้ที่ดินทางการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันทางการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันทางการเกษตร ปัญหาเกี่ยวกับการทำการเกษตร

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการวินิจฉัยศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ มีคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติ เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่างทาน มีคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการสำรวจศัตรูข้าว ในแปลงนา มีคำถามทั้งหมด 25 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับทัศนคติ เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูข้าว และการใช้ สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว มีคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว มีคำถามทั้งหมด 22 ข้อ

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับประสิทธิผลของการรณรงค์ และสื่อความรู้ที่เกษตรกร ได้รับและการใช้ประโยชน์ มีคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่จะใช้ในการศึกษา ได้มีการนำไปทดสอบ (Pre-test) ก่อน เป็นจำนวน 20 ชุด โดยทำการสอบถามจากเกษตรกรที่อยู่ในเขตอำเภอมโนรมย์ เพื่อนำกลับมาทดสอบหา ความเชื่อมั่นของข้อมูล หลังจากนั้นนำไปแก้ไขให้เหมาะสม

การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามนั้น คำนวณเฉพาะ ในส่วนที่สามารถวัดค่าออกมาเป็นคะแนนเท่านั้น ซึ่งมี 29 ข้อ ในส่วนข้อมูลทั่วไปเพียงแต่แก้ไข เฉพาะถ้อยคำและสำนวนที่ใช้ให้ง่ายขึ้น เพื่อสื่อความหมายได้ถูกต้องชัดเจน สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient ของคอนบาร์ค (Conbach) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ K = จำนวนข้อ

$\sum s_i^2$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลจากการคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่วัดค่าออกมาเป็นคะแนนเท่ากับ 0.75 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 - 20 มิถุนายน 2533 ซึ่งมีผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูล 11 คน โดยแบ่งเป็น 2 สายสำรวจ คือ ในเขตการรณรงค์ และนอกเขตการรณรงค์ ได้แบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 156 ชุด

ตัวแปรในการวิจัย (Variables)

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

ข้อมูลเฉพาะตัวของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ การเคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ เมื่อปี 2531 และขนาดพื้นที่เพาะปลูก

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ

ของเกษตรกร หลังจากที่ได้รับโครงการรณรงค์ระบบติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่สุ่มตัวอย่างมาทั้งหมด จะนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + (Statistical Package for the Social Sciences) และจะใช้วิธีการหาทางสถิติ คือ

1. ค่าสัดส่วนหรือร้อยละ
2. ค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test และ F-test สำหรับการศึกษาคความ

แตกต่างระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์การใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้ระบบติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว กับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการ โดยตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่า เกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ฯ เมื่อปี 2531 ควรมีความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการฯ